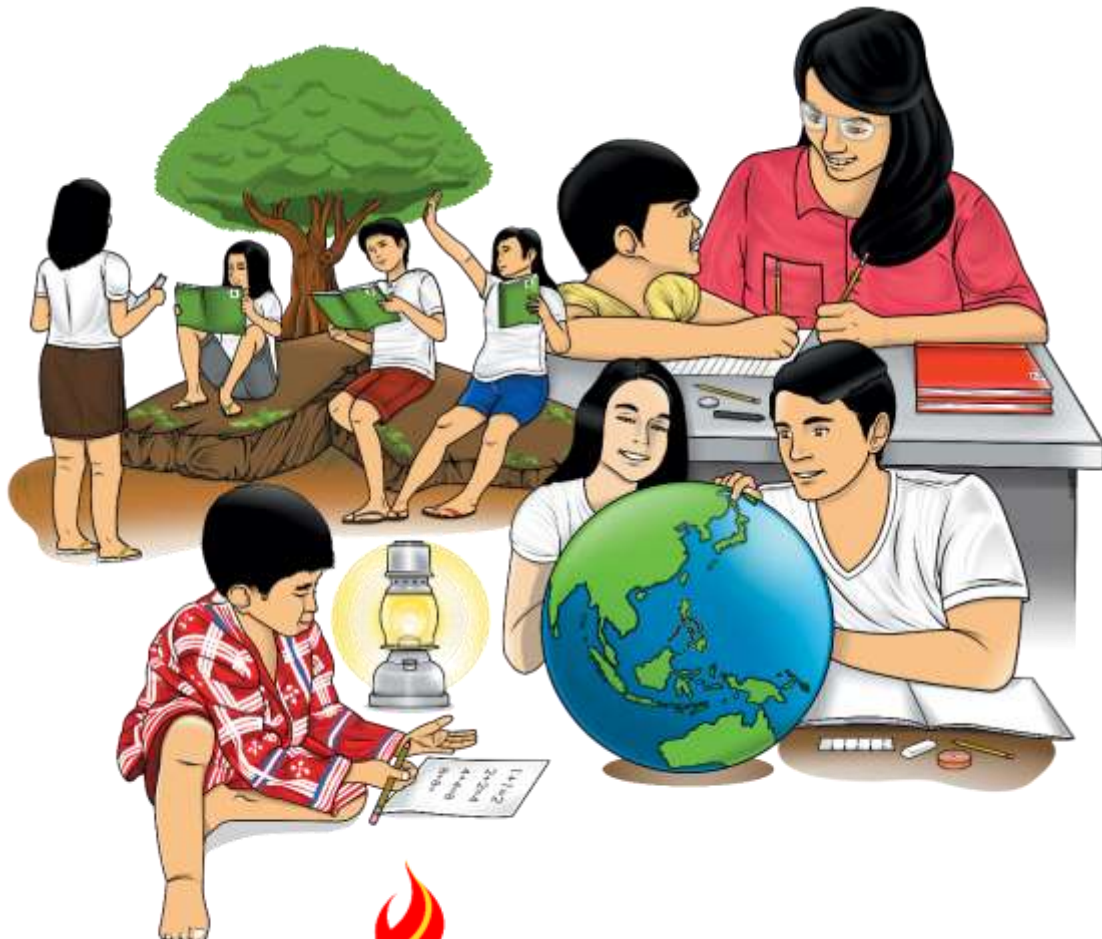

Araling Panlipunan

Unang Markahan – Modyul 5: Pang Ekonomikong Pamumuhay ng mga Pilipino sa Panahong Pre-Kolonyal

Araling Panlipunan – Ikalimang Baitang
Alternative Delivery Mode
Unang Markahan – Modyul 5: Pang Ekonomikong Pamumuhay ng mga Pilipino sa
Panahong Pre-Kolonyal
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Edmund I. Tupas at Ramil P. Bingco

Editor: Wilberto M. Peligro, Ronald B. Llaneta, at Rosemarie M. Guino

Tagasuri: Asuncion S. Barola, Avelina S. Tupa Jocelyn Apolinario, Lorna Maga, at
Rosemarie M. Guino

Tagalapat: Earl Bennette A. Roz

Tagapamahala:

Ramir B. Uytico
Arnulfo M. Balane
Rosemarie M. Guino
Joy B. Bihag
Ryan R. Tiu
Nova P. Jorge
Genis S. Murallos
Francis Angelo S. Gelera
Rosemary S. Achacoso
Mario R. Orais
Roel C. Tugas
Regel C. Mullet
Wilberto M. Peligro

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region VIII

Office Address: Government Center, Candahug, Palo, Leyte

Telefax: 053 – 832-2997

E-mail Address: region8@deped.gov.ph

5

Araling Panlipunan **Unang Markahan – Modyul 5 :** **Pang Ekonomikong Pamumuhay** **ng mga Pilipino sa Panahong** **Pre-Kolonyal**

Paunang Salita

Ang *Self-Learning Module* o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Matututunan mo sa modyul na ito kung ano ang paraang pang ekonomiko at pamumuhay ng mga Pilipino sa panahong pre-kolonyal. Bukod sa pamumuhay, susuriin din ang naging kabuhasan ng ating mga ninuno at kung paano nila ito iniayon sa kanilang kapaligiran. Kabilang sa mga kabuhasang ito ang pagsasaka, pangingsda, panghihiram/pangungutang, pangangaso, *slash and burn*, pangangayaw, pagpapanday, paghahabi at iba pa.

Malalaman din sa modyul na ito ang mga bansang nakipagkalakalan sa Pilipinas at ang kani-kanilang mga produkto. Ang mga ito ang tumulong sa mga Pilipino upang matustusan ang kanilang pang-araw-araw na pangangailangan at makapamuhay nang masagana noong sinaunang panahon.

Pagkatapos mong mapag-aralan ang modyul na ito, ikaw ay inaasahang makasusuri sa mga pang-ekonomikong pamumuhay ng mga Pilipino sa panahong pre-kolonyal ayon sa panloob at panlabas na kalakalan at uri ng kabuhasan (pagsasaka, pangingsda, panghihiram/pangungutang, pangangaso/*burn* pangangayaw, pagpapanday, paghahabi at iba pa).

Subukin

Panuto: Basahing mabuti ang bawat aytem. Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat sa inyong sagutang papel.

1. Anong paraan ng pagsasaka ang nililinis at sinusunog muna ang burol bago taniman?
 - A. pag-aararo
 - B. pagbabakod
 - C. pagkakaingin
 - D. pagnarnarseri
2. Alin sa mga sumusunod ang HINDI hanapbuhay ng mga sinaunang Pilipino?
 - A. pagsasaka
 - B. pangingsda
 - C. pangangaso
 - D. pagiging katulong sa ibang bansa
3. Naging tanyag ang mga Pilipino noon dahil sa mga gawaing ito maliban sa isa. Ano ito?
 - A. pagpapalayok
 - B. paghahabi
 - C. paggawa ng sasakyang pandagat
 - D. paggawa ng kasangkapang elektronik

4. Ano ang tawag sa sistema ng pakikipagkalakalan noong pre-kolonyal?
 - A. barter
 - B. komunismo
 - C. open trade
 - D. sosyalismo

5. Anong bansa ang HINDI tuwirang nakipagkalakalan sa Pilipinas noon?
 - A. Tsina
 - B. India
 - C. Indonesia
 - D. Saudi Arabia

6. Anong lugar ang naging tanyag at sentro ng kalakalan sa bansa noong pre-kolonyal?
 - A. Cebu
 - B. Davao
 - C. Leyte
 - D. Manila

7. Ano ang tawag sa gawaing pang ekonomiko na gumagawa ng mga bagay na mula sa metal tulad ng ginto?
 - A. pangangaso
 - B. pangingisda
 - C. metalurhiya
 - D. pangangalap ng pagkain

8. Ang _____ ay ginagamit sa paggawa ng mga palamuti tulad ng pulseras at hikaw noong pre-kolonyal.
 - A. bato
 - B. dahon
 - C. perlas
 - D. plastik

9. Alin sa mga sumusunod ang HINDI dalang produkto ng mga Tsino sa bansa?
 - A. kristal
 - B. salamin
 - C. tapayan
 - D. timbangan

10. Kung ikaw ay nabuhay noong pre-kolonyal at ang iyong trabaho ay paggawa ng mga sandata mula sa bakal, ano ang tawag sayo?
 - A. karpentero
 - B. latero
 - C. mason
 - D. panday

Aralin

1

Pang Ekonomikong Pamumuhay ng mga Pilipino sa Panahong Pre-Kolonyal

Sa araling ito ay mapag-aaralan mo ang iba't ibang uri ng mga gawaing pang ekonomiko ng mga Pilipino sa panahon ng pre-kolonyal. Masusuri mo rin kung ano anong mga bansa ang nakipagkalakalan sa atin at ang mga produktong dala nila bilang kapalit sa ating mga sariling produkto.

Balikan

Panuto: Suriin ang mga pahayag sa bawat bilang. Isulat sa sagutang papel kung ito ay **TAMA** o **MALI**.

1. Natutong gumamit ng makinis na bato ang mga Pilipino noong Panahon ng Neolitiko.
2. Ang datu ang pinakamababang antas ng tao sa lipunan.
3. Ang kababaihan ay walang karapatan sa lipunan.
4. Bukod sa pagiging tagapagbalita ay tagalitis din ang umalohokan.
5. Mahalaga ang pakikipag-ugnayan ng bawat barangay noon para sa tahimik at matiwasay na pamumuhay.

Tuklasin

Panuto: Suriin at kilalanin nang mabuti ang mga uri ng kabuhatan na ipinapakita sa ibaba. Tukuyin kung anong produkto ang makukuha o magagawa nila. Isulat ang sagot sa inyong sagutang papel.

1.

https://kenh14cdn.com/thumb_w/620/2019/11/23/huntergatherlaketurkana2-1574490773609433827935.jpg

2.

<https://www.wallpaperflare.com/people-planting-rice-labour-day-work-working-peoples-lifestyle-wallpaper-zbysw>

3.

<https://www.flickr.com/photos/leonbedista/3462569478>

4.

<http://www.elaput.com/portslam.htm>

5.

6.

<https://www.pexels.com/photo/woman-making-clay-jar-2166439/> [Accessed 11 June 2020].

7.

Suriin

Sinasabing mayaman ang bansang Pilipinas noon pa man. Ito ay makikita sa uri ng kabuhayan mayroon ang ating mga ninuno. Nakasalalay sa likas na yaman ang uri ng hanapbuhay nila sa kapuluan. Natuto ang mga Pilipino na iangkop ang kanilang kabuhayan sa kanilang kapaligiran.

Isa sa pangunahing kabuhayan ng mga sinaunang Pilipino ay ang pagsasaka o agrikultura. May dalawang paraan ng pagsasaka ang kanilang ginawa. Ang **pagkakaingin** o ang paghahawan at pagsusunog na paraan pagsasaka ay ginagawa sa burol. Ang isang paraan naman ay ang paggamit ng mga irigasyon patubig sa mga sakahang nasa patag na lugar. Ang mga palay, mais, niyog, t iba pang mga punongkahoy ang ilan sa mga pangunahing pananim ng mga katutubong Pilipino.

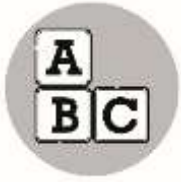
Ang lokasyon ng bansa ay napapalibutan ng karagatan kaya iniaayon ng mga sinaunang Pilipino ang kanilang pamumuhay. Sila ay naging mangingisda, at paninisid ng mga kabibe lalo na yung mga nasa malapit sa dagat at ilog.

Natuklasan din nila ang paggawa ng mga produktong gawa sa hilaw na materyal. Kaya nabuhay ang industriya ng pagpapalayok, paghahabi, paggawa ng mga sasakyang-pandagat, at iba pa.

Bukod sa agrikultura, gawain ng mga ninuno natin noon ay ang **pagpapanday** ng mga metal tulad ng ginto na kung tawagin ay **metalurhiya**. Mahusay gumawa ng mga produkto gawa sa metal ang mga Pilipino.

Sa huling bahagi ng Panahon ng Bakal, nagsimulang makipagkalakalan ang mga ninuno natin sa mga karatig bansa sa Timog Silangang Asya. Naging sentro ng kalakalan ang Manila. Sa simula ay nagpapalitan sila ng kani-kanilang produkto. Ang pagpapalitan ng produkto na ito ay tinatawag na sistemang **barter**. Ang mga bansang Tsina, Indonesia, at Saudi Arabia ang mga nakikipagkalakalan sa bansa.

Sinasabing ang bansang India ay hindi tuwiran ang pakikipagkalakalan sa bansa dahil ang mga produktong kristal, abaloryo at pulseras ay nakarating sa bansa mula sa Indonesia. Di kalaunan, may mga karatig bansa rin ang nakikipagkalakalan tulad ng Thailand at Japan. Marami tayong natutunan sa kaugalian at kultura ng mga bansang nakikipagkalakalan sa bansa. Ito ang tinatawag na di-direktang impluwensya sa atin.

Pagyamanin

Panuto: Lagyan ng mukhang nakangiti (😊) ang ginagawa o hanapbuhay ng mga Pilipino noon at malungkot na mukha (😞) naman kung hindi. Isulat ito sa inyong sagutang papel.

- _____ 1. Pagpapanday
- _____ 2. Panghuhuli ng mga isda
- _____ 3. Pagtanim o pagsasaka
- _____ 4. Paninisid ng perlas o kabibe
- _____ 5. Pangangalakal ng mga kagamitang di-kuryente

Isaisip

Panuto: Lagyan ng tsek (✓) ang ginagawa o hanapbuhay ng mga Pilipino noon at ekis (✗) naman kung hindi. Isulat ito sa inyong sagutang papel.

- _____ 1. Paghahabi ng tela
- _____ 2. Pagbebenta ng mga kalakal o produkto
- _____ 3. Pagkukumpuni ng sirang kable ng kuryente
- _____ 4. Pagmimina ng ginto, pilak, at iba pang mineral
- _____ 5. Paggawa ng kagamitang pinatakbo ng elektrisidad

Isagawa

Panuto: Suriin kung **Tama** o **Mali** ang mga sumusunod na mga pahayag. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

- _____ 1. Walang kaalaman sa pagmimina ang mga ninuno noon.
- _____ 2. Ang kalakalan noon ay kilala sa tawag na sistemang barter.
- _____ 3. Ang mga likas na yaman ay napakahalaga sa pamumuhay ng mga katutubong Pilipino.
- _____ 4. Ang paghahanapbuhay ng mga Pilipino noon ay nakadepende sa katangian ng lugar na kanilang tinitirahan.
- _____ 5. Ang mga palay, mais, niyog, at iba pang punongkahoy ang ilan sa mga pangunahing pananim ng mga katutubong Pilipino.

Tayahin

Gawain A.

Gamit ang tsart sa ibaba, sagutin. Isulat ang iyong sagot sa iyong kuwaderno

Suriin ang mga naging kontribusyong pang-ekonomiko ng mga sinaunang Pilipino sa panahon ng pre-kolonyal.

Kontribusyon sa Pagsasaka	Kontribusyon sa Industriya	Kontribusyon sa Pakikipagkalakalan

Karagdagang Gawain

Panuto: Gumupit ng mga larawan at idikit sa bondpaper ang mga hanapbuhay noong unang panahon tulad ng:

1. Pangingisda
2. Pangangaso
3. Paghahabi
4. Pagtatanim
5. Barter o kalakalan

Susi sa Pagwawasto

Subukin

1. C
2. D
3. D
4. A
5. B
6. D
7. C
8. C
9. A
10. D

Balikan

1. Tama
2. Mali
3. Mali
4. Tama
5. Tama

Tuklasin

1. Pangan gaso
2. Pagsasaka
3. Pangingsida
4. Pangangalakal
5. Paghahabi
6. Pagpapalayok
7. Pagpanday

Isagawa

1. Mali
2. Tama
3. Tama
4. Tama
5. Tama

Pagymanin

1.
2.
3.
4.
5.

Isaisip

1. ✓
2. ✓
3. X
4. ✓
5. X

Tayahin	
<p>Kontribusyon sa Pakikipagkalan</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nakarating sa bansa ang iba't-ibang produkto ➤ Naiimpluwensyahan ang kultura at pamumuhay ng mga Pilipino 	<p>Kontribusyon sa Pagsasaka</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nalaman ang iba't-ibang uri ng pagsasaka ➤ Nagkaroon ng sariling suplay ng pagkain ➤ Nagamit ang mga nakatiwangwang na lupa
<p>Kontribusyon sa Industriya</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nagkaroon ng paghahabi, pagpapalayok at paggawa ng mga sasakyang-pandagat ➤ Umusbong ang metaluriya 	<p>Kontribusyon sa Pagsasaka</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nalaman ang iba't-ibang uri ng pagsasaka ➤ Nagkaroon ng sariling suplay ng pagkain ➤ Nagamit ang mga nakatiwangwang na lupa

Sanggunian

<<https://www.pexels.com/photo/woman-making-clay-jar-2166439/>> [Accessed 11 June 2020].

Wallpaperflare.com. 2020. *HD Wallpaper: People Planting Rice, Labour Day, Work, Working Peoples, Lifestyle | Wallpaper Flare*. [online] Available at: <<https://www.wallpaperflare.com/people-planting-rice-labour-day-work-working-peoples-lifestyle-wallpaper-zbysw>> [Accessed 10 June 2020].

Flickr. 2020. *Tularawan 06: Pag-Asa Sa Pangangisda (Ni Duane Mendoza)*. [online] Available at: <<https://www.flickr.com/photos/leonbedista/3462569478>> [Accessed 10 June 2020].

Slideshare.net. 2020. *Mga Yugto Ng Pagunlad Ng Sinaunang Tao. (Paleolitiko, Meso, Neo At Meta....* [online] Available at: <<https://www.slideshare.net/prettymycz/mga-yugto-ng-pagunlad-ng-sinaunang-tao-paleolitikomesoneo-at-metal>> [Accessed 10 June 2020].

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph